

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen geeft energie!

MVI actieplan provincie Noord-Brabant 2018-2020

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

Brabant vergroent ...	3
1. Circulair Inkopen	6
2. Klimaatbewust inkopen	9
3. Innovatiegericht inkopen	13
4. Social return en sociaal ondernemerschap	18
Borging in de organisatie	19
Bijlage 1: Verwante beleidsstukken	21
Bijlage 2: Wat doen we al op het gebied van MVI?	22

Stoelen gemaakt van duurzame, biobased materialen in de wachtruimte van Gedeputeerde Staten in het Huis voor Brabant.

Brabant vergroent ...

De provincie Noord-Brabant is niet alleen sociaal en economisch, maar ook ecologisch zeer rijk en gevarieerd. Met het Brabantse Energieakkoord als basis, zet Brabant de komende periode in op het versnellen van de vergroening en verduurzaming van de Brabantse economie. Een stevige focus op groene economie en duurzame energie leidt voor alle Brabanders tot een lagere energierekening, meer banen, schone lucht en een beter milieu.

Vergroening zien wij als een katalysator voor verandering en dynamiek in Brabant, op weg naar een betere gezondheid, een groenere regio en toekomstbestendige werkgelegenheid. We doen daarbij een beroep op de Brabantse innovatiekracht.

(Uit: Bestuursakkoord 'Beweging in Brabant' 2015-2019)

Christophe van der Maat, gedeputeerde Mobiliteit en Samenwerking:

"In onze ambitie naar een groenere, schonere en meer duurzame provincie spelen smart & green mobility een grote rol. Met de inzet van 40 elektrische bussen die vanaf eind 2016 in Eindhoven rijden, zijn we op de goede weg en hebben we een nieuwe internationale standaard gezet. Door het stimuleren van het gebruik van de fiets en OV, het bevorderen van duurzaam goederenvervoer en toepassing van biobased materialen in onze infrastructuur gaan we verder en draagt mobiliteit een behoorlijke steen bij aan deze energie-neutrale ambitie."

Bron: Uitvoeringsprogramma energie 2016-2019

In het Brabantse Gemert is de eerste 3D-geprinte fietsbrug ter wereld in gebruik genomen. 3D-printen is belangrijk voor de toekomst en het milieu, want er is minder materiaal voor nodig en er wordt minder weggegooid.

Waarom Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)?

Jaarlijks koopt de provincie Noord-Brabant voor ruim 200 miljoen euro in. Dat betekent dat we als opdrachtgever een stevige positie hebben om wenselijke maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen en zo bij te dragen aan het behalen van de global goals. Van die positie maakt de provincie graag gebruik.

Maatschappelijk Verantwoord inkopen (MVI) is een onderdeel van het inkoopbeleid van de provincie Noord-Brabant. Het betekent dat er bij de inkoop van leveringen, diensten en werken in alle fasen van het inkoopproces rekening wordt gehouden met de sociale, ecologische en economische dimensies van duurzaamheid. We willen dat wat we inkopen, een neutraal of zelfs positief effect heeft op het klimaat, mogelijkheden schept om te participeren in de maatschappij voor mensen die daarbij hulp nodig hebben, en maatschappelijke en technologische innovatie stimuleert. Met haar inkoopvolume van 200 miljoen per jaar kan de provincie echt een waardevolle bijdrage leveren aan innovatie, werkgelegenheid en duurzaamheid. En dat willen we ook!

Eind december 2017 trad de provincie Noord-Brabant daarom ook toe tot het landelijk manifest MVI. Alle partijen die het manifest MVI hebben getekend, committeren zich aan het opstellen van een actieplan. Een actieplan dat gaat leiden tot het bereiken van door de organisatie zelf bepaalde doelstellingen, niet alleen in woorden maar ook in de daadwerkelijke inkoop.

In dit MVI actieplan gaan we in op:

- De vertaling van de beleidsdoelstellingen en ambities van de provincie Noord-Brabant naar specifieke MVI-doelstellingen. Dit actieplan MVI bevat dus concrete doelstellingen van de provincie op (enkele van) de zeven specifieke MVI-thema's.
- Hoe de provincie via haar inkoop de markt uitnodigt tot het leveren van duurzame en innovatieve producten;
- Hoe de provincie de hele organisatie (bestuurders-budgethouders-inkopers) inzet om te komen tot een zo effectief mogelijk en zo breed mogelijk gedragen MVI beleid én uitvoering met aandacht voor contract en leveranciersmanagement.

Dit actieplan MVI maakt onderdeel uit van het inkoopbeleid van de provincie Noord-Brabant.

De MVI-thema's van de provincie Noord-Brabant

Het manifest MVI onderscheidt 7 thema's. Namelijk: circulair inkopen, biobased inkopen, klimaatbewust inkopen, MKB-gericht inkopen, social return, inkopen volgens internationale sociale voorwaarden, innovatiegericht inkopen. Dit actieplan gaat over: circulair inkopen, klimaatbewust inkopen, social return en innovatiegericht inkopen. In ons inkoopbeleid hebben we reeds aandacht geschonken aan het inkopen volgens internationale sociale voorwaarden en het MKB-gericht inkopen. Daarnaast beschouwt de provincie biobased inkopen als onderdeel van circulair. Derhalve blijven deze vier thema's over waar we onze aandacht op vestigen.

Circulair inkopen:

Inkopen waarbij grondstoffen hoogwaardig worden hergebruikt en/of niet duurzaam geproduceerde grondstoffen vervangen zijn door duurzaam geproduceerde, hernieuwbare grondstoffen.

Binnen de provincie streven we achtereenvolgens naar:

- 1) zoveel mogelijk hergebruik van producten;
- 2) producten van biobased materiaal;
- 3) producten met materiaal met een minimale CO₂ voetafdruk.

Klimaatbewust inkopen:

Inkopen met een neutraal of zelfs positief effect op het klimaat, waarbij de focus ligt op CO₂ reductie, duurzame energie en biodiversiteit.

Innovatiegericht inkopen:

Het door middel van inkoop stimuleren van de markt om innovatieve, duurzame oplossingen te ontwikkelen en te leveren.

Social Return:

Via inkoop stimuleren dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en sociaal ondernemers kansen op werk krijgen.

Op het gebied van mkb (midden- en kleinbedrijf) gericht inkopen, wat ook een MVI-thema is, continueert de provincie Noord-Brabant haar beleid van het uitnodigen van minstens één Brabantse ondernemer bij onderhandse aanbestedingsprocedures.

Alle beleidsdoelstellingen, getekende akkoorden en programma's van de provincie zijn per MVI-thema gerubriceerd in bijlage 1.

We doen 't al!

Duurzaam inkopen is al jaren onderdeel van ons inkoopbeleid. In de afgelopen jaren hebben we al regelmatig op duurzame wijze ingekocht. Per MVI-thema lichten we een voorbeeld uit. De overige voorbeelden zijn opgenomen in bijlage 2.

Brabant heeft een ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. De provincie heeft samen met vier gemeenten (Breda, Moerdijk, Zundert en Drimmelen) het initiatief genomen om windenergie langs de A16 te realiseren.

1. Circulair Inkopen

Ambitie van de provincie Noord-Brabant

De transitie richting een circulaire economie -een economie waarin afval niet bestaat en grondstoffen steeds opnieuw worden hergebruikt- stimuleren en vormgeven is een belangrijke opgave uit het Bestuursakkoord 'Beweging in Brabant' 2015-2019.

Waarom?

Er is mondiaal, nationaal en regionaal een groeiend besef dat onze huidige economische inrichting niet vol te houden is. Deze leidt tot uitputting, vervuiling en ongelijkheid. De circulaire economie biedt een kansrijk perspectief op een sterke gezonde economie zonder dat dit ten koste gaat van mens en milieu. Een circulaire economie is urgent en kansrijk om ook in de toekomst te kunnen zorgen voor een sterke, concurrerende economie.

Voor de ontwikkeling van een circulaire en biobased economie heeft Noord-Brabant een perfecte uitgangspositie. Onder andere door een grote agro- en chemische sector, een gunstige geografische ligging en een constructieve samenwerking tussen kennis- en onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en overheden. Dit volgt uit de verkenning die adviesbureau K+V in 2017 uitvoerde. Zo werken op de Green Chemistry Campus in Bergen op Zoom ondernemers, overheden en kennisinstellingen al aan biobased producten. Maar ook binnen de Biobased Delta lopen verschillende programma's om grondstoffen te ontwikkelen voor de economie van morgen. Biobased Delta is een samenwerkingsverband tussen de provincies Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland, bedrijven en kennisinstellingen. Door al deze initiatieven en de groeiende werkgelegenheid op dit gebied, kunnen er biobased producten ontwikkeld worden met impact.

Erik van Merrienboer, gedeputeerde Ruimte en Financiën:

"De tijd van simpele oplossingen is voorbij. We ontkomen er vaak niet aan om verschillende doelen met elkaar te verweven en slimme combinaties te maken zodat er een meerwaarde ontstaat.

Het streven naar meerwaarde staat ook centraal in de Brabantse Omgevingsvisie. Ook in ons eigen handelen, als provincie, zijn we gericht op het verknopen en verweven van opgaven, het zoeken naar samenwerking en meerwaarde."

Bron: Omgevingskrant

Stip op de horizon van de provincie op het gebied van circulaire economie

- In 2030 is 50% van de economie circulair; in 2035 is de Nederlandse economie 100% circulair.
- In 2030 hebben we 50% minder milieubelasting van beton
- In 2030 gebruiken we 50% minder primaire grondstoffen (mineraal, fossiel, metalen)
- Erfgoed wordt duurzaam behouden en benut (hergebruik/herbestemming).
- Vanaf 2023 zijn alle bouwaanbestedingen van alle overheden circulair, tenzij ...

Een voorbeeld uitgelicht:

N272 Beek en Donk-Boxmeer

Met deze weg is maximaal ingezet op toepassing van biobased producten. De wegverharding is gebaseerd op biobitumen in plaats van op aardolie gebaseerde bitumen. De hekwerken zijn gemaakt van afval uit de tuinbouwindustrie, zoals paprikastengels. Door gebruik van betongranulaat in plaats van grind, secundair i.p.v. primair zand is circa 30% CO₂ gereduceerd. Rondom de weg zijn biobased boomverankering met bioplastic grondankers wortelschermen en afbreekbare plantpotten gebruikt; bankjes en hekken, hekwerken waterloop, geleiderail zijn gemaakt van plantafval; hectometerbordjes zijn gemaakt van kalk en riet; reflectorpaaltjes van recycled plastic en olifanten gras en de wegmarkering en verkeersborden zijn gemaakt van organische vezels en biohars.

Op de n272 zijn de hectometerpaaltjes gemaakt van kalk en riet.

Concrete doelstellingen voor 2018-2020:

Inkoopcategorie:
Infrastructurele werken

Doelstellingen circulair inkopen:

- Bij de aanbesteding van infrastructuur werken zoeken we actief naar circulair verantwoorde oplossingen. In de plan- en ontwerpfase instrueren we de ingenieursbureaus tot het maken van een "slim circulair ontwerp".
- We passen per materiaalsoort tenminste de streefwaarden toe uit de Nota Kwaliteit Onderhoud Provinciale Infrastructuur.
- We streven naar het gebruik van minstens 50% gerecycled asfalt en beton bij onderhoudswerkzaamheden van infrastructuur werken.
- In 2020 hebben we 20% minder milieubelasting van beton o.a. door de hoogwaardige inzet van bouw sloopafval in nieuw beton.
- In 2020 hergebruiken we beton 100% hoogwaardig bij verwijderen of sloop.
- Samen met BrabantStad leren en ontwikkelen we door op de betonketen.

Inkoopcategorie:
Vastgoed

Doelstellingen circulair inkopen:

- We slopen de vrijkomende agrarische bedrijven (VAB's) die ons eigendom zijn zo circulair

mogelijk om zo een slimme, goedkope en circulaire sloop van gebouwen voor particuliere gebouweigenaren (stallen) te stimuleren.

- Binnen de erfgoedprojecten waarin de provincie in participeert (soms als (mede-) eigenaar, soms als leningverstrekker, soms als subsidieverlener), zetten we onder andere in op hoogwaardig hergebruik. We nemen voorwaarden met betrekking tot circulaire economie op in projectsubsidies en (samenwerkings-) overeenkomsten.
- Wij stimuleren de markt om met circulaire oplossingen te komen bij verbouwingen van gebouwen die ons eigendom zijn.

Inkoopcategorie:
Facilitaire zaken

Doelstellingen circulair inkopen:

In de komende facilitaire aanbestedingen (o.a. bedrijfskleding en kantoormeubilair) zetten we in op hergebruik en minder gebruik van primaire grondstoffen.

Inkoopcategorie:
ICT-hardware

Doelstellingen circulair inkopen:

In de komende aanbestedingen van ICT-hardware, zetten we ook in op hoogwaardig hergebruik.

2. Klimaatbewust inkopen

Ambitie van de provincie Noord-Brabant

In 2050 hebben we er met Brabant voor gezorgd dat we net zoveel energie opwekken als dat we gebruiken. Dit levert naast het voorkomen van teveel opwarming van de aarde, ook een groenere, schonere en duurzame economie evenals een veerkachtige samenleving op.

Het hoofddoel is het verkleinen van de CO₂ voetafdruk. De inzet van duurzame materialen moet integraal benaderd worden en uiteindelijk leiden tot een energie-neutrale, circulaire Brabantse economie.

(Uit: Brabant Energie Akkoord)

Johan van den Hout, gedeputeerde Natuur, Water en Milieu:

“Wij moeten nu handelen om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Dit is cruciaal om geen onherroepelijke schade aan de natuur en het klimaat toe te brengen. Diezelfde natuur kan volgens mij een belangrijke rol spelen in de energietransitie in vormen van duurzame energieopwekking of via de bio-based economie.”

Bron: Uitvoeringsprogramma energie 2016-2019

Waarom?

Het belang van deze opgave is duidelijk: alleen zo hebben we een goede kans om te voorkomen dat de aarde te veel opwarmt met alle grote gevaren voor mens en natuur. Daarnaast geeft deze energieopgave een vernieuwingsimpuls aan onze economie, waarmee Brabantse bedrijven internationaal beter kunnen concurreren en de werkgelegenheid groeit. Denk aan slimme laadpalen, buigzaam zonnefolie en de vernieuwende Stella-auto en Storm-motor.

Het energiegebruik in de provincie bestaat voor circa 50% uit warmte, 20% uit elektriciteit en 30% uit verkeer en vervoer (brandstoffen en elektriciteit). Op dit moment is de Brabantse industrie met 29% de grootste energiegebruiker. In totaal is de industrie goed voor 6% duurzame energie en 8% energiebesparing.

Stip op de horizon van de provincie op het gebied van energie en CO₂

- In 2050 is de provincie energieneutraal en worden er geen fossiele brandstoffen (steenkool, olie en gas) meer gebruikt.
- In 2030: 40% minder CO₂ uitstoot in Brabant t.o.v. 1990: 100% in 2050.
- In 2050: 100% opwekking duurzame energie in Brabant (energieneutraal)

Annemarie Spierings, gedeputeerde Agrarische ontwikkeling,
Energie en Bestuur:

“De energieopgave is tweeledig: 14% duurzame energieopwekking in 2020 en de energie-innovatie stimuleren zodat het tempo van de verduurzaming na 2020 sterk toeneemt. Want dertig jaar later moeten we een volledig energie-neutrale economie hebben!

Bron: Uitvoeringsprogramma energie 2016-2019

Een voorbeeld uitgelicht: **Concessie Openbaar Vervoer**

In de Openbaar Vervoer concessie is ingezet op een aantal zero emissie (elektrische) bussen en in groei van duurzame energiezuinige bussen. Met de verplichting om groene stroom te gebruiken. Vanaf eind 2016 rijden in Eindhoven al 40 elektrische bussen. Daarnaast hebben we een publieke laadinfrastructuur van 600 oplaadpunten in Brabant om daarmee de groei van gebruik van groene energie en de groei van elektrische mobiliteit te faciliteren. Bijna een kwart van alle Nederlandse publieke laadpalen staat in

In de Openbaar Vervoer concessie is ingezet op een aantal zero emissie (elektrische) bussen en in groei van duurzame energiezuinige bussen. Met de verplichting om groene stroom te gebruiken.

Concrete doelstellingen voor 2018-2020:

- In 2020: 100.000 elektrische voertuigen in Brabant; 10.000 elektrische laadpalen.
- In 2020: 20% minder CO₂-uitstoot in Brabant t.o.v. 1990.
- In 2020: 14% van de energiebehoefte duurzaam opgewekt in Brabant.
- Samen met Brabantse bedrijven, jaarlijks 2% minder energie verbruiken.

Inkoopcategorie:
Energie

Doelstellingen klimaatbewust inkopen:

We kopen volledig groene energie in. Garanties van Oorsprong van Noorse waterkrachtcentrales, die bedoeld zijn om grijze stroom groen te wassen, sluiten we uit.

Inkoopcategorie:
Vastgoed

Doelstellingen klimaatbewust inkopen:

- Voor onze gebouwen werken we de mogelijkheden voor energiebesparing en plaatsing van zonnepanelen uit, maken een planning voor realisatie en geven hieraan uitvoering.
- In erfgoedprojecten waar de provincie in

participeert, willen we ook duurzaamheid stimuleren. We nemen voorwaarden met betrekking tot energiegebruik en hergebruik op in project-subsidies en (samenwerkings-)overeenkomsten.

Inkoopcategorie:
Infrastructurele werken

Doelstellingen klimaatbewust inkopen:

- We maken het functioneren van elektrische installaties in wegen (pompen, verlichting, signaleringen en VRI's) energieneutraal, waarbij de energie duurzaam wordt opgewekt.
- We werken toe naar 100% LED openbare verlichting en verkeersregelinstallaties in 2020.
- We wekken energie op bij de provinciale steunpunten via zonnepanelen, al dan niet in combinatie met geluidschermen, lichtmasten of andere tot de weg behorende voorzieningen.
- Bij onderhoudswerkzaamheden stimuleren wij de markt om zoveel mogelijk in te zetten op het gebruik van elektrische voertuigen en gereedschappen.
- Indien reiskosten of voorrijkosten vergoed worden, stimuleren wij de markt om deze kilometers op een CO₂ neutrale manier te maken, bijvoorbeeld via het openbaar vervoer of met elektronische voertuigen.

3. Innovatiegericht inkopen

Ambitie van de provincie Noord-Brabant

Onze ambitie is om van Brabant dé innovatieregio van Europa te maken en koploper te zijn in economische ontwikkeling. Leidend is de ambitie om tot de Europese top van kennis- en innovatieregio's te behoren. Zo kunnen we welvaart en welzijn in Brabant duurzaam garanderen en een duurzame regionale ontwikkeling stimuleren. Daarom moeten we onze ecologische footprint verkleinen, gekoppeld aan nieuwe verdienmodellen. Zodat we straks ook een topregio zijn van circulaire economie.

Als een top kennis- en innovatieregio versnelt Brabant de energietransitie.

Uit: het Bestuursakkoord 'Beweging in Brabant' 2015-2019.

Waarom?

De kracht van Brabant is innovatie. Juist omdat we in Brabant dingen (kunnen) produceren, zijn we heel innovatief. BrabantStad is één van de eerste gebieden die mondiaal opviel in de marktacceptatie van de technologie van elektrische mobiliteit. Inmiddels behoort BrabantStad tot één van de pilotregio's die het Internationaal Energieagentschap monitort. Brabant is door het Rijk aangewezen als experimenteer- en ontwikkelgebied voor elektrisch rijden.

Bert Pauli, gedeputeerde Economie en Internationalisering:

"Brabant kiest voor innovatie als route naar duurzame energie. Bovendien zijn we goed in hightech en dat komt tot uitdrukking op het gebied van e-mobility. Elektrisch vervoer kan een grote rol spelen in ontwikkelingen als klimaatverandering, energiezekerheid en luchtkwaliteit, ofwel: in het woon- en leefklimaat in Brabant. Door het combineren van kennis en kracht maken we het verschil. Onze e-mobility projecten zijn het beste bewijs! Ik heb alle vertrouwen in de toekomst van Brabant als "Europe's heart of smart solutions"

Bron: Uitvoeringsprogramma energie 2016-2019

Vanaf mei 2018 kunnen medewerkers van de provincie voor dienstreizen gebruik maken van de elektrische BMW i3. Het gaat om een proef van één jaar.

Stip op de horizon van de provincie op het gebied van innovatie

- Brabant als 'Europe's heart of smart solutions'

Een voorbeeld uitgelicht: **Innovatief asfalt op de N279 's Hertogenbosch-Veghel:**

Over een lengte van 1300 meter ligt een dubbele laag ZOAB die voor 83% uit gerecycled materiaal bestaat. Daarnaast is het asfalt geproduceerd bij een veel lagere temperatuur dan bij conventioneel asfalt. Het is voor het eerst dat dit duurzame asfalt in Europa in de praktijk wordt getest. Bovendien bereikt het asfalt sneller de juiste temperatuur voor de aanleg van wegen. Dit project is aanbesteed via de aanpak van Best Value, een manier waarbij de benodigde functie

Innovatief asfalt op de N279 's Hertogenbosch-Veghel: op de N279 ligt een dubbele laag ZOAB die voor 83% uit gerecycled materiaal bestaat.

De gemeente Oss en de provincie Noord-Brabant maakten van de N329, een Weg van de Toekomst met duurzame en innovatieve toepassingen: duurzame materialen, LED-verlichting, zonnepanelen en bij de bouw van de weg is 15 miljoen kilo CO₂ gecompenseerd.

Concrete doelstellingen voor 2018-2020:

Doelstellingen innovatiegericht inkopen

- We gaan meer functioneel omschrijven, meer sturen op de functie van het product of de dienst.
- We maken meer gebruik van het instrumentarium dat de Aanbestedingswet ons biedt. Marktconsultaties, marktontmoetingen Innovatiepartnerschap, concurrentiegerichte dialoog en Best Value.
- Waar mogelijk en zinvol, vragen we diensten in plaats van producten, wanneer we daarmee innovatie kunnen stimuleren.

Inkoopcategorie
Infrastructurele werken

Doelstellingen innovatiegericht inkopen

- Binnen het reguliere programma infrastructuur bieden we ruimte aan marktpartijen om met verbetervoorstellen te komen. We gaan bestuurders, projectleiders, budgethouders meenemen

en helpen om innovatie een kans te geven. We starten zelf actief onderzoeksprojecten of living labs op zoek naar nieuwe technieken en toepassingen. Als blijkt dat innovaties goed werken kunnen deze op grote schaal worden toegepast en onderdeel worden van de Brabantse norm en de Brabantse Infra aanpak.

- In 2018 voeren we 3 innovatieve projecten of initiatieven op het gebied van provinciale infrastructuur uit.
- Samen met onze partners verhogen we het percentage hergebruik van asfalt en beton in wegverhardingen naar 90%, zonder dat dit ten koste gaat van de levensduur van de weg.
- We zoeken mogelijkheden om de 'Plastic Road' toe te passen. Plastic afval is hierbij de grondstof voor de constructie van de weg met als bijkomende voordeel dat het over ruimte beschikt waar extra water in kan worden opgevangen.
- We gaan pilots doen op het gebied van dynamische en innovatieve verlichting en onderzoeken hoe we de weg kunnen gebruiken om energie op te wekken.

4. Social return en sociaal ondernemerschap

Ambitie van de provincie Noord-Brabant

We willen de arbeidsparticipatie vergroten. Sociale veerkracht is een randvoorwaarde voor een energieke en dus aantrekkelijke samenleving. In het programma Versterken Sociale Veerkracht is vastgesteld dat sociale ondernemers een belangrijke rol kunnen spelen bij het versterken van de sociale veerkracht.

“Door het slim verbinden van sociale voorwaarden aan inkooptrajecten, benutten we onze inkoopkracht om Brabanders met een afstand tot de arbeidsmarkt aan een baan te helpen.”

(Beweging in Brabant, Bestuursakkoord 2015-2019)

Waarom?

Overall gaat het goed in Brabant, maar er zijn grote verschillen; we willen een tweedeling van de Brabantse samenleving voorkomen. We willen dat het overal goed gaat. Te veel Brabanders staan nog aan de kant. Het investeren in sociaal vertrouwen is van wezenlijk belang voor duurzame groei. Uit de inventarisatie die Social Enterprise NL eind 2017 heeft gemaakt blijkt dat er honderden sociale ondernemers in Brabant zijn. Door meer bij sociale ondernemingen te kopen, kunnen deze ondernemers groeien.

Henri Swinkels, gedeputeerde Leefbaarheid en Cultuur:

“Als wij steeds meer verwachten van mensen in deze veranderende maatschappij, dan moeten we wel zorgen dat ze ook aan die verwachtingen kunnen voldoen. Dat noemen we sociale veerkracht. En die moeten we versterken, anders vallen mensen buiten de boot.”

Bron: Sociale Veerkracht

In de 'biobased' lunchruimte ben je omringd door natuur, landbouw en stedelijk gebied.

Een voorbeeld uitgelicht:
**social return bij het project N279
's Hertogenbosch-Veghel**

Op 23 november 2017 is de nieuwe provinciale weg N279 tussen Den Bosch en Veghel opgeleverd. Een bredere provinciale weg met twee rijstroken zonder verkeerslichten en veiligere aansluitingen naar de dorpen, bedrijvenpark De Brand en de A2. Hierdoor rijdt verkeer in de spits 10 minuten sneller van Veghel naar 's-Hertogenbosch. De dorpen profiteerden door de afname van sluipverkeer en afname het geluid van de weg door het gebruik van stiller asfalt.

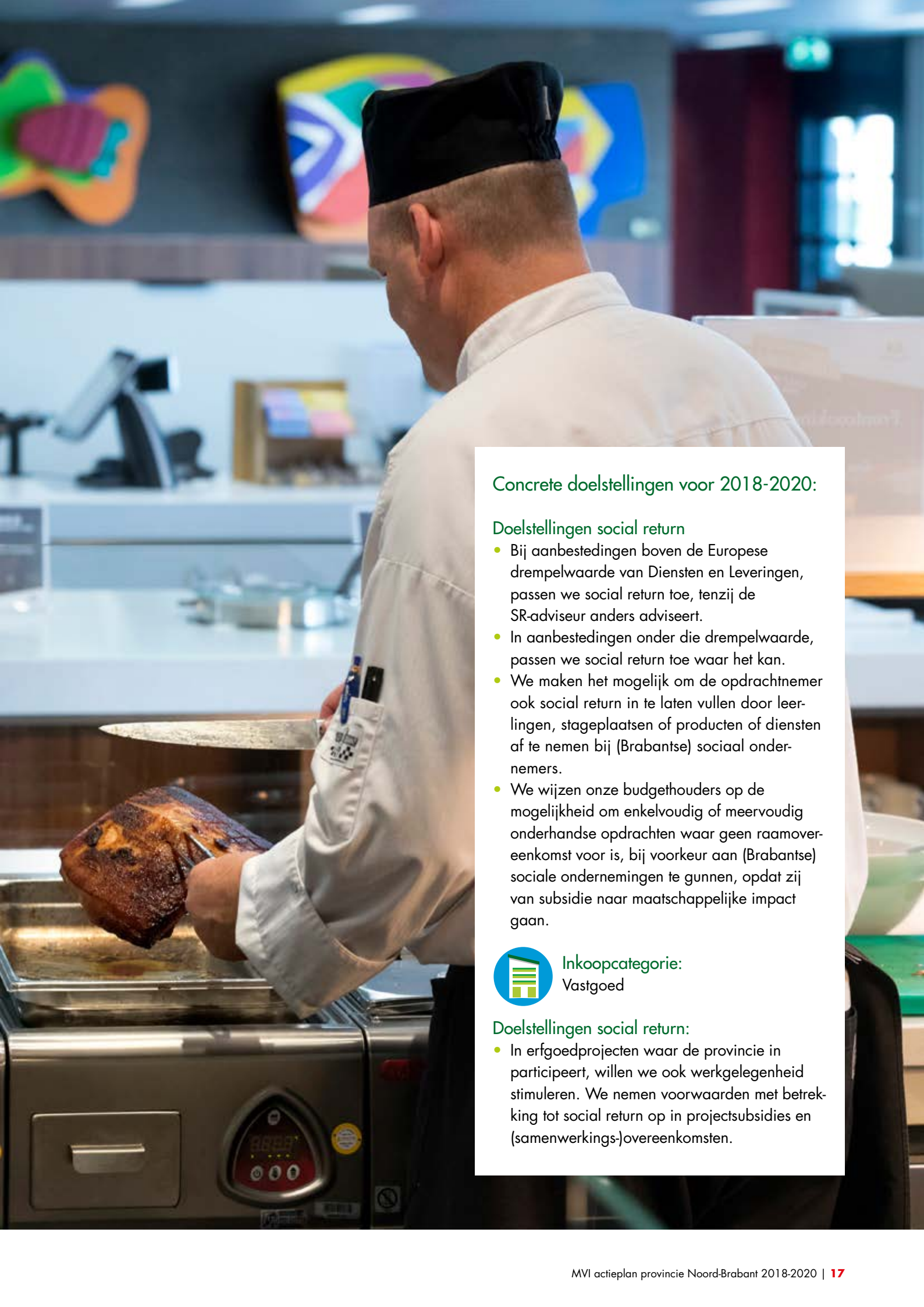
Voor dit project was de social return eis op 5% vastgesteld. Uiteindelijk heeft deze social return eis werk geleverd aan 2 leerwerk-medewerkers, 7 personen uit de Bijstand, 1 persoon uit de werkloosheid en 1 persoon van de sociale werkvoorziening. Daarnaast is er voor € 119.492 aan werk bij de Sociale Werkvoorziening ondergebracht.

Stip op de horizon van de provincie op het gebied van arbeidsparticipatie

- We willen dat het overal goed gaat; geen tweedeling in de Brabantse samenleving.

Bij onze inkoop van diensten vragen we opdrachtnemers om kansen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Concrete doelstellingen voor 2018-2020:

Doelstellingen social return

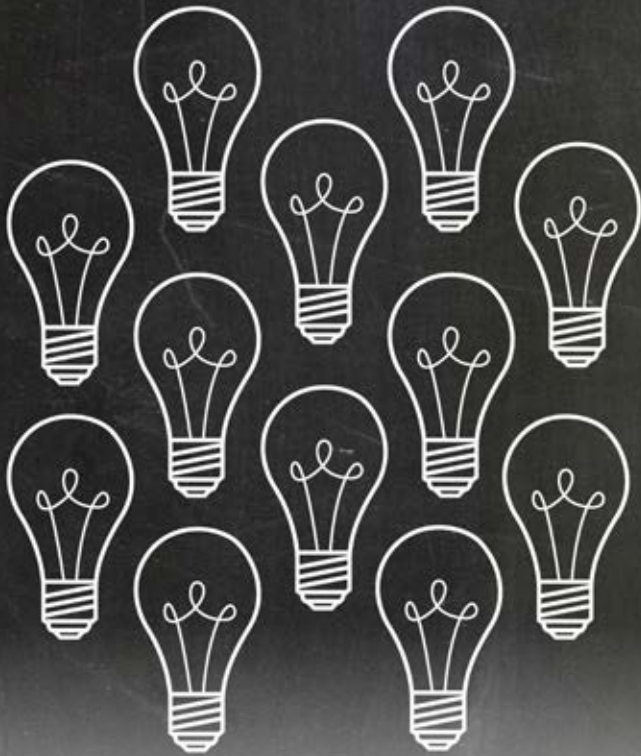
- Bij aanbestedingen boven de Europese drempelwaarde van Diensten en Leveringen, passen we social return toe, tenzij de SR adviseur anders adviseert.
- In aanbestedingen onder die drempelwaarde, passen we social return toe waar het kan.
- We maken het mogelijk om de opdrachtnemer ook social return in te laten vullen door leerlingen, stageplaatsen of producten of diensten af te nemen bij (Brabantse) sociaal ondernemers.
- We wijzen onze budgethouders op de mogelijkheid om enkelvoudig of meervoudig onderhandse opdrachten waar geen raamovereenkomst voor is, bij voorkeur aan (Brabantse) sociale ondernemingen te gunnen, opdat zij van subsidie naar maatschappelijke impact gaan.

Inkoopcategorie:
Vastgoed

Doelstellingen social return:

- In erfgoedprojecten waar de provincie in participeert, willen we ook werkgelegenheid stimuleren. We nemen voorwaarden met betrekking tot social return op in projectsubsidies en (samenwerkings-)overeenkomsten.

Borging in de organisatie

Naast de hiervoor genoemde acties op de inkoopgroepen, gaan we MVI ook borgen in de organisatie.

Inventarisatie van kansen MVI

Het écht realiseren van duurzame en sociale doelen start bij de beleidsvorming en eindigt bij inkoop, en vraagt gedurende dit hele traject aandacht, kennis en de juiste interventies.

Bij het ontstaan van de behoefte dienen de duurzaamheidskansen in het project geïnventariseerd te worden. Kansen op het gebied van o.a. de gebruikte grondstoffen en verpakkingen, CO₂-verbruik, energie, biodiversiteit, arbeidsparticipatie en innovatie.

Ambitieweb en Omgevingswijzer voor infrastructurele werken

Bij de voorbereiding van infrastructurele werken en diensten worden de kansen van diverse onderwerpen

geïnventariseerd door middel van de Omgevingswijzer, het Ambitieweb of met de duurzaamheidsscan. De uitkomst van de toepassing van die instrumenten is leidend voor de verdere inrichting van het inkooptraject.

Voor alle infrastructurele inkooptrajecten wordt een inkoopstrategie opgesteld die wordt vastgesteld door een opdrachtgever en een projectleider met advies van de inkoper.

In die uitvragen hanteren we 1 gunningscriterium 'duurzaamheid', dat voor minstens 40% meeweegt. Hierin zijn opgenomen de reductie van CO₂ en de beheersmaatregelen voor risico's en innovaties.

Dit zijn uitvloeisels van de principes waaraan de provincie zich via de Green Deal Duurzaam GWW 2.0 heeft verbonden:

- Vertaal duurzaamheidsambities van de organisaties naar opgaven en projecten
- Neem duurzaamheid zo vroeg mogelijk en integraal mee

- Focus op thema's met meeste winst
- Innovatiegericht aanbesteden en gunnen op duurzaamheid
- Gebruik maken van gezamenlijk instrumentarium

MVI Denktank voor andere Werken, Leveringen en Diensten

Bij de voorbereiding van opdrachten van leveringen en overige diensten worden de kansen van de diverse onderwerpen geïnventariseerd door de MVI-denktank.

In de MVI-denktank inventariseren diverse beleidsadviseurs met de projectleider per project de kansen die er liggen op het gebied van verhogen circulariteit en sluiten van de keten waaronder CO₂ en energie, circulariteit en biobased, innovatie en arbeidsparticipatie om zo de projectleider te helpen in het formuleren van zijn aanbesteding.

De MVI-denktank adviseert hoe in de betreffende aanbesteding MVI handen en voeten te geven.

Een afwijking van het advies van de MVI denktank wordt behandeld als een afwijking van het inkoopbeleid.

In de denktank wordt ook terugkoppeling van aanbestedingen gegeven, opdat de MVI denktank leert wat wel en wat niet heeft gewerkt.

MVI verwerken in formats en werkwijzen

We verwerken alle informatie over MVI in onze formats en werkwijzen. We nemen in ieder geval de eisen en gunningscriteria uit de duurzaamheidscriteria op in onze aanbestedingen.

Integrale afstemming met verwante programma's en opgaven

MVI heeft raakvlakken met alle programma's van de provincie en specifiek met de volgende programma's en opgaven:

- Groene Groei
- Circulaire Economie
- Sociale Veerkracht
- Betekeniseconomie
- Omgevingsvisie

Vanuit die opgaven worden veel acties georganiseerd en gecommuniceerd. De inkoopadviseur die ook MVI in zijn takenpakket heeft, zorgt voor integrale afstemming met deze programma's en opgaven.

Zichtbaar maken van successen: Brabants Goeie Koop!

Drie keer per jaar zetten we de projectleider van de aanbesteding met een hoge duurzaamheidsimpact in het zonnetje. Hij of zij krijgt de Brabantse Knip voor 4 maanden in zijn bezit, en ontvangt een duurzaam geschenkje. Uiteraard wordt hij/zij op Intranet (BRAIN) genoemd.

Voortgang monitoren

De provincie rapporteert jaarlijks in het milieujaarverslag over de voortgang van concrete acties op het gebied van interne milieuzorg en maatschappelijk verantwoord inkopen.

Door ondertekening van het Manifest MVI heeft de provincie ingestemd met deelname aan een jaarlijkse landelijke evaluatie: de MVI Zelf Evaluatie Tool.

Bijlage 1: Verwante beleidsstukken

MVI-thema	Circulair inkopen	Klimaatbewust inkopen	Innovatiegericht inkopen	Social Return
Landelijke akkoorden	<ul style="list-style-type: none"> » Landelijke transitie agenda circulaire bouw-economie » Green Deal Circulair Inkopen 1.0 en 2.0 » Green Deal Biobased in de Openbare Ruimte » Nationaal Grondstof-fenakkoord » Transitie agenda circulaire bouw-economie 	<ul style="list-style-type: none"> » Nationaal Energie Akkoord » Green Deal Duurzaam GWW 2.0 » Green Deal Elektrisch Rijden 		
Regionale akkoorden	Betonketen	<ul style="list-style-type: none"> » Brabants Energie Akkoord » Bossche Energie Coalitie 		<ul style="list-style-type: none"> » PACT Brabant » Convenant Vereniging Brabantse Gemeenten
Provinciaal beleid, programma's en agenda's	<ul style="list-style-type: none"> » Circulaire Economie » Beweging in Brabant; bestuursakkoord 2015-2019 » Beleidskader Erfgoed 2016-2020 » Statenmededeling n.a.v. de strategische verkenning Circulaire economie in de provincie Noord-Brabant (april 2017) » Agenda Circulaire Economie 	<ul style="list-style-type: none"> » Uitvoeringsprogramma energie 2016-2019 » Pg: Duurzaam Door » Pg: Groene Groei » Provinciaal Milieu en Waterplan 2016-2020 » Beweging in Brabant; bestuursakkoord 2015-2019 » Tactisch kader circulair aanbesteden P en V, d.d. feb. 2017 » Eindrapport Innovatie en Duurzaamheid in de Infra 2018 	<ul style="list-style-type: none"> » Beweging in Brabant; bestuursakkoord 2015-2019 » Beleidsnota Kwaliteit Onderhoud Provinciale Infrastructuur 2018 	<ul style="list-style-type: none"> Beleidsplan MBO » Pg: Sociale Veerkracht » Uitvoeringsprogramma naar een veerkrachtige arbeidsmarkt 2016-2019 » Beweging in Brabant; bestuursakkoord 2015-2019 » Kadernotitie Social Return Arbeidsmarkt-regio Noord Oost Brabant en de provincie Noord-Brabant » Pg: Betekenisvol Brabant – Inventarisatie naar de betekenseconomie in Noord-Brabant » Beleidskader Erfgoed 2016-2020

Dit is geen limitatieve opsomming.

Bijlage 2: Wat doen we al op het gebied van MVI?

Naast de per thema genoemde voorbeelden, heeft ons duurzaam inkopen de volgende resultaten opgeleverd:

Circulair inkopen

Doordat de provincie al jaren ISO-14001 gecertificeerd is, is er al continu aandacht voor milieuzorg. Enkele van de resultaten in en om het provinciehuis zijn:

- De biobased koffiebekers (van suikerriet) worden gerecycled tot toilet papier
- Het oud papier van de provincie wordt gerecycled tot herbruikbare papieren handdoekjes en toilet papier.
- In de toiletten hangen biokatoenen handdoekrollen
- 75% van de afvalstromen in het provinciehuis wordt gerecycled.
- Het GFT en keukenafval van de provincie wordt gecomposteerd en aangeboden aan medewerkers en de voedselbanken
- Het vijverwater voor het provinciehuis wordt gebruikt als toiletspoelwater
- Verpakkingen waarin de etenswaren voor het bedrijfsrestaurant worden aangeleverd, zijn zo veel mogelijk beperkt
- Oude, nog goed bruikbare, kantoorartikelen worden hergebruikt en retour gestuurd aan onze kantoorartikelenleverancier. Deze levert deze opnieuw aan de provincie bij behoefte (zonder hiervoor kosten in rekening te brengen).
- In het provinciehuis hebben we vier stoelen van biobased materiaal.
- Onze oude computers worden aangeboden aan Brabantse scholen, die ze hergebruiken.

Het cluster Projecten & Vastgoed is in 2016 begonnen om op structurele wijze invulling te geven aan duurzaamheidscriteria bij de aanbestedingen van projecten. Hieronder enkele van hun resultaten:

- Omlegging Baarle
Door gebruik van recycleasfalt (90%) en lage temperatuur asfalt, beton met 50% secundaire grondstoffen en lagen direct op elkaar te leggen zonder bitumen is een CO₂ reductie van meer dan 50% gerealiseerd en 50% minder materiaal gebruikt t.o.v. de referent.
- Omlegging Gemert
Door gebruik van lage temperatuur asfalt, beton met kunststofvezels en een 3D geprinte betonnen

fietsbrug (de 1e in Nederland) is 64% CO₂ gereduceerd ten opzichte van de referent.

- Reconstructie Maren/Kessel - Lith

Door gebruik van gerecycled asfalt in onder- en tussenlagen is meer dan 50% CO₂ gereduceerd en meer dan 50% minder materiaal gebruikt t.o.v. de referent.

Klimaatbewust inkopen:

De provincie heeft vanaf 2010 al een stevig fundament neergezet door het aanjagen van innovatie van zonne-energie, elektrisch rijden en de biobased economie.

In het kader van de renovatie 'Huis voor Brabant' is besloten om het traject voor certificering van BREEAM-In Use in te gaan. Het provinciehuis is recent verbouwd en heeft twee BREAAAM certificaten ontvangen, 'excellent' voor 'beheer' en 'very good' voor 'gebouw en gebruik'.

In het provinciehuis zijn de volgende duurzame maatregelen genomen:

- In het provinciehuis zijn al 650 armaturen vervangen door LED armaturen
- Het provinciehuis heeft energielabel A
- De afgenomen energie wordt via Garanties van Oorsprong vergoed
- De provincie heeft 2 Warmte-Koude Opslag (WKO) installaties
- Er is geen warm water op de toiletten van het provinciehuis
- Met de nieuwe liften wordt 75% energie bespaard
- De nieuwe koelmachines van de servers zijn energiezuiniger, doordat ze koelen met een hogere temperatuur (17 i.p.v. 6 graden C)
- De afvalinzamelaar van het provinciehuis gebruikt EEV wagens en Euro 5 wagens en alle besparende middelen
- 72,5% van de kantoorartikelen heeft een milieulabel
- Een van de twee bloemleveranciers kopen bloemen in met Milieukeur en het Max Havelaar keurmerk
- Via het project DEMI MORE (Demonstration of Energy efficiency by Measurement and Innovation gives More) worden drie monumentale gebouwen energiezuinig gemaakt: het Ketelhuis in Oisterwijk, het Franciscanenklooster in Megen en de Adrianuskerk in Esbeek.

- Bij de aanbesteding van de huurauto's is ook aandacht geweest voor energielabels en zuinig rijden.
- De vier (diesel)dienstauto's GS zijn eind 2017 vervangen door hybride auto's met een A label.
- Vanaf mei 2018 staan er 2 elektrische BMW's bij het provinciehuis voor dienstreizen.
- Pilotproject solarfietspad Hilvarenbeek-Oirschot Over een fietspadlengte van ca 500 m wordt de opgewekte energie gebruikt voor de openbare verlichting en verkeersregelinstallatie
- Randweg Zundert In de onderlagen van de weg is het duurzame Laag Energie Asphalt Beton (LEAB) toegepast, waardoor 30% CO2 wordt gereduceerd en fors minder energie is verbruikt. In de bovenlagen is het geluid-reducerende Dubofalt toegepast.
- N329 bij Oss: Weg van de toekomst. Dit project is CO2 neutraal gebouwd. Het beton van de oude weg wordt gebruikt als fundering voor de nieuwe weg, het wegmeubilair is aluminium en de geleiderails van hout. De weg is zo ontworpen dat zo min mogelijk lichtmasten en geleiderail nodig zijn. De ledlijnen werken 's avonds als actieve wegmarkering waardoor het verlichtingsniveau van de masten flink gedimd kunnen worden. Op een deel van het traject wordt geëxperimenteerd met warmte- en koudewinning uit asfalt. Deze, in de grond opgeslagen energie, wordt vervolgens weer gebruikt om woningen en kantoren in de omgeving te verwarmen of te koelen. Langs de weg wordt 2.650 m² fotovoltaïsche panelen ingepast in de vorm van PV-bomen, PV-bloemen en een PV-veld, waardoor de weg niet alleen in zijn eigen energiebehoefte kan voldoen, maar ook jaarlijks 100.000 KWh terug wordt teruggeleverd aan het net. Daarnaast is een snelheidsadviseringsysteem toegepast om optimaal de groene golf door te komen.
- In de reconstructie van de N261 (Tilburg-Waalwijk) gebruikt het materieel zwavelarm diesel; zijn banken en picknicktafels gemaakt van de omgekapte bomen

Innovatiegericht inkopen

- Er zijn drie living labs rond de thema's slimme mobiliteit, slimme zorg en circulaire economie gestart waarin we partijen uitdagen om met voorstellen te komen.
- Samen met andere provincies hebben we een duurzamer, slijtvast en geluid reducerend, asfaltmengsel laten ontwikkelen. Dit mengsel is gebaseerd op het zogenaamde 'Gelderse mengsel'. Wij passen dit toe om een bijdrage te leveren aan de te behalen doelstelling van geluid.
- N329 bij Oss: Weg van de toekomst Om deze status als 'Weg van de Toekomst' te verdienen moet de weg, door het gebruik van allerlei nieuwe technieken, hét toonbeeld worden van duurzaamheid en zichtbare vernieuwing. (zie ook klimaatbewust)
- Onderhouds Prestatie Contract (OPC) voor onderhoud van provinciale wegen na een marktconsultatie en aanbesteed via de aanpak van Best Value
- Elektrotechnisch Prestatie Contract (EPC) voor regulier onderhoud van weggerelateerde elektrotechnische installaties via de aanpak van Best Value

Social return

- Vanaf 2015 heeft social return 46 tijdelijke banen opgeleverd (sr omzet van € 990.000). Dat is dus circa 10 tijdelijke banen per jaar, ook voor de komende periode.

Waarvan:

- 13.900 manuren in de verbouwing van het provinciehuis;
- 4 arbeidsplaatsen in het groenonderhoud rondom het provinciehuis;
- 10 arbeidsplaatsen in het onderhoud van provinciale wegen en de reconstructie van enkele provinciale wegen.
- Specialisterren -een sociale onderneming die werkt met mensen met autisme- test software, tot grote tevredenheid van de provincie.

